

PROGRAMMANUS

PRODUCENT: TOVE JONSTOIJ

PROJEKTLEDARE: HELEN RUNDGREN

BESTÄLLNINGNUMMER: 102517/RA3

SKAPELSEMYTER

VAD VISKADE ODEN?

Fritt efter Eddan

Av: Tove Jonstoj

I rollerna:

VIDAR: Gustav Sjölund

VALAN: Anita Wall

ODEN: Andreas Rothlin-Svensson

VAFTRUDNER: Sten Ljunggren

Scen 1. Gamla stans tunnelbana

(Plingplong

Högtalarutrop: Nästa: Gamla stan.

Tunnelbanedörr öppnas

Tyska kyrkans klocka slår två gånger.

En gammal kvinna släpar sig fram till en bänk och sätter sig
mödosamt med mycket packning och pantflaskor. Steg i snö.

Kall vind.

En hund skäller ilsket.

VIDAR (Talar för sig själv)

Dumma hund. Vad är det med den? Vad det blåser här. Varför har de satt en bänk så här långt fram på perrongen, ingen kommer vilja sitta här och frysa. Varför är det så mycket skräp här?

(Hunden skäller en bit bort. Vaktens nyckelknippa rasslar en
bit bort. Barnet sätter sig. Det prasslar och rasslar av
papper och pantburkar och pantflaskor)

VIDAR

Så. Nu kan de inte se mig.

VALAN

Aj! Du sitter på mig.

VIDAR

Förlåt. Jag såg inte dig.

VALAN

Nähänä. Det är inte många som gör det nuförtiden.

VIDAR

Du får skylla dig själv att du inte syns bland alla dina burkar och flaskor och grejer. Är de kvar? Hunden och vakten?

VALAN

Är du rädd för hundar?

VIDAR

Nej det är jag inte. Jag gillar dem inte bara.

VALAN

Vart är du på väg?

VIDAR

Ingenstans.

(Hunden och vakten försvinner bort)

VALAN

Jag känner igen dig. Du är vilsen. Du har glömt vad det är du ska göra. Vad är det du heter nu igen?

VIDAR

Ingenting.

VALAN

Jag vet ju det egentligen. Å, så irriterande.

VIDAR

Som om du bryr dig.

VALAN

Vem har sagt att jag bryr mig? Men jag vet saker. Jag vet allt som är viktigt. Allt som har hänt och allt som ska hända. Allt!

VIDAR

Varför frågar du då vad jag heter?

VALAN

Det är bara namn jag glömmer, ibland, numera, det är väldigt störande. Men de brukar komma tillbaka till slut. Jag brukar alltid säga att jag kommer på det till slut om det är viktigt.

(Ett tåg)

(Isande vind)

VIDAR

Okej. Du vet allt?

VALAN

Mm.

VIDAR

Okej. (Tänker efter) - varför står det en bänk här? Varför är det så himla kallt?...Okej. Det kanske inte var VIKTIGT. Hmm. Hur skapades världen? Hur skapades de första människorna?

(Ett tåg stannar)

VALAN

Mm.

VIDAR

Nej eller hur. Jag trodde inte det heller.

VALAN

Ja det vet jag. Allt har skapats. Allt kommer att förstöras.
Allt kommer att återuppstå.

VIDAR

Hur vet du det?

VALAN

Jag ser det. Jag har sett alltihop.

VIDAR

Hur då?

VALAN

Såhär. Ser du? Kan du se det jag ser nu? Det är Jottunheim.

(Sommarljud)

VIDAR

Va?

VALAN

Jättarnas värld.

(Sommarljud. Ljudet av Oden som vandrar en sommardag)

VALAN

Ser du vandraren på vägen? Det är en gud.

VIDAR

Ska det där vara en gud? Han ser ju ut som vem som helst.

VALAN

Det är Oden. Han kunde aldrig stanna hemma länge. Hans liv var att strida och att söka kunskap. Han ville kunna allt. Till slut hade han lärt sig så mycket att han ville ta reda på om det fanns någon som kunde mer om gudar, jättar och människor.

VIDAR

Fanns det det?

VALAN

Det var det han skulle ta reda på i Jottunheim. Han gick till den äldsta jätten, Vaftrudner. Han var så gammal att han var med när världen skapades. Men jättar är farliga. De är dåliga förlorare och vill alltid vara bäst. Men Oden kunde inte låta bli. Han tyckte om att tävla, om det så skulle kosta honom livet.

(MUSIK)

Scen 2. Jottunheim

(Oden vandrar och visslar för sig själv. Andfådd. Sommar. En port öppnas. Ekande steg i en stor hall)

ODEN(Ekande röst i hallen)

Vaftrudner! Vaftrudner! Nu är jag i din hall för att se dig. Det jag först vill veta är om du är klok eller om du är allvetande, jätte!

VAFTRUDNER

Vem är den man som i min sal talar så till mig? Du kommer inte ut ur min hall om inte du är den slugare av oss båda.

ODEN

Törstig har jag kommit till dina salar. Jag har gått länge och jag har sett fram emot att du ska ta emot mig.

(Vaftrudner hämtar en bägare med vatten)

VAFTRUDNER

Varsågod främling. Drick! Vem är du?

ODEN (Dricker)

Gagnråd heter jag.

VAFTRUDNER

Gagnråd, varför står du på golvet och babblar? Kom och sätt dig så får vi se vem som vet mest, gästen eller den gamle jätten.

Scen 3. Gamla stan

(Tågdörrar öppnas)

VIDAR

Varför står han kvar? Jätten säger ju åt honom att sitta.

VALAN

Han vill väl inte slöa till. Nu vet jag varför jag känner igen dig. Du är en av Odens ungar. Du liknar honom.

VIDAR

Jag har ingen pappa.

VALAN (Fortsätter tänka)

... men vilken mamma, aaa det minns jag inte. Jag tror inte jag har träffat henne. (Oden visslar) Här är han i alla fall, din pappa.

VIDAR

Visst. Gagnråd. Vanligt namn på pappor. Han hette ju Oden så du ju nyss.

VALAN

Han har hittat på ett namn. Oden är förklädd. Han är alltid förklädd. Och han brukar inte säga sitt namn till vem som helst. Det kanske du känner igen?

Scen 4. I jättens sal

VAFTRUDNER

Vi börjar med världen. Hur skapades världen? Vet du varifrån jorden och den höga himlen kommer, du vise främling?

ODEN (Har svårt att komma på svaret)

Ah... jag ska kunna den här... Det var en jätte. Av jätten Ymers kött blev jorden skapad.

VIDAR (viskar)

Är det rätt?

VALAN

Jaja.

ODEN (Lite säkrare)

Ymer var den förste jätten.

VAFTRUDNER

Vad kallas Ymer med ett annat namn?

ODEN (Tänker och dricker vatten)

(Tystnad i Jättens sal)

VIDAR

Han kan ju ingenting.

ODEN

... Aurgelmer, Aurgelmer! Ymer kallas också Aurgelmer. Han föddes ur det kalla havet - i den isande viken Elivågor. Och hans ben blev bergen. Himlen blev av hans huvud. Och havet av hans blod.

VAFTRUDNER

Jaja. Men vem var först av asar och jättar, i tidernas begynnelse?

ODEN

Det var jättarna som var först och först av alla var Ymer.

VAFTRUDNER

Och hur gjorde han barn, den väldige jätten när han inte hade jättinnor att roa sig med?

ODEN

Under armen växte en dotter och en son.

VIDAR

Ur en armhåla, han bara hittar på.

VALAN

Men det är rätt. Så var det.

ODEN

Och från Ymers fötter föddes en son med sex huvuden.

VAFTRUDNER (Grymtar missnöjt)

Scen 5. Gamla stan

(Hunden skäller, ett tåg stannar)

VIDAR

Det är nog bäst jag går nu. Det börjar bli väldigt kallt.

VALAN

Vill du inte veta hur det går för din pappa? Aah det vill du nog. Du liknar honom.

VIDAR

Jag har ingen pappa har jag ju sagt.

VALAN

Han var också en sådan som inte ger sig. Inte ens om hans liv var i fara.

(Tåget åker)

Scen 6. I jättens sal

ODEN

Vad du har kallt i din stora sal jätte!

VAFTRUDNER

Inte där jag sitter. Kom fram till elden främling. Nu satsar vi våra huvuden.

VIDAR

Hur dum får man vara? Gick han med på det? Ärligt gjorde han det?

VALAN (suckar)

Ja...

(Fotsteg och sprakande eld)

VAFTRUDNER

Nu sätter vi våra liv på spel. Nu talar vi om det som ska komma. Säg mig nu främling, hur kommer världen att gå under?

ODEN

Ragnarök är namnet på undergången. Men vad händer då, jätte?

VAFTRUDNER

Det börjar med att tre tuppar galer. En i gudarnas värld, en i människornas och en hos oss i jättarnas värld. Så börjar den långa vintern, Fimbulvintern.

ODEN

Och hur länge varar den?

VAFTRUDNER

Tre år, främling. Tre år av vinter. Och sen blir det värre.

ODEN

Vad händer då?

VAFTRUDNER

Krig, det blir krig mellan jättar och gudar.

Scen 7. Gamla stan

(Ett tåg kommer in på stationen. Hunden skäller. En vakt går mot dem fram.) (Prassel av skräp och burkar)

VIDAR

Göm mig!

VALAN

Du har inget busskort va? Du kan åka med mig. Jag har kort. (Letar i påsar) Jaha, någonstans här....

(Hunden skäller och skäller)

VIDAR

Dumma hund! Sluta skälla!

VALAN (Hittar det)

Ah, titta! Pensionär. Halva priset. Medföljande barn under 12 år gratis efter klockan tre på fredagar.

(Tyska kyrkan slår tre gånger)

VALAN

Mm... Det är nu.

Vakten och hunden går iväg

VIDAR

Nu gick de.

Scen 8. I jättens sal. Elden sprakar

ODEN

Vad händer när kriget bryter ut?

VAFTRUDNER

Bergen rämningar. Havet störtar in över land. Världen sjunker
brinnande till havets botten. Och ondskan själv, vargen
Fenrisulven slukar Oden.

(TYSTNAD. Iskall vind på perrongen)

VIDAR

Där ser du. Han är död.

VALAN

Ja det vet jag väl. Ingen lever för evigt. Inte ens gudar.

VIDAR

Ja, jag sa ju det till dig. Han är död. Punkt slut.

VALAN

*Punkt slut? Nej, det här är inte slutet. Det finns alltid en
fortsättning.*

ODEN

Nu du jätte. Nu kommer vi till hur världen börjar om. Vad
lyser på släta himlen när Fenrisulven har slukat solen?

VAFTRUDNER

Lätt. Solens barn förstås. Solens nyfödda dotter lyser när
hennes mamma är borta.

ODEN

Ja det är rätt svar. Men vet du vilka människor som överlever Fimbulvintern?

VAFTRUDNER

Ja det vet jag. Endast två är de. De två mest envisa. Liv och hennes man Liftraser.

ODEN

Jaså det kunde du. Men av gudarna, vilka överlever av gudarna?

VAFTRUDNER

Tors barn Mode och Magne ska leva. Och Odens barn Vale och Vidar.

VALAN (Viskar för sig själv)

Vidar...

VAFTRUDNER

De ska överleva.

VALAN

Mm.

ODEN

Det är rätt, jätte. Men vad sa Oden själv i örat på sin son Vidar innan han dog?

VALAN (Viskar för sig själv)

Vidar.

VAFTRUDNER (Arg)

Du har lurat mig! Det kan ingen veta! Ingen! Det är Oden jag har kämpat med, förklädd!

ODEN

Hahahahaha! Ja! Jag är Oden!

VAFTRUDNER (Arg)

Ingen kan veta vad du i tidernas begynnelse sa i din sons öra. Märkt av döden har jag talat om forntiden och om Ragnarök!

ODEN

Du föddes före mig! Nu ska du dö före mig! Hahahahaha

Scen 9. Gamla stan

VALAN

Nu vet jag! Du är Vidar.

VIDAR

Ja, vad är det med det?

VALAN

Men kära barn! Vet du inte vem du är?

VIDAR

Vidar tyckte jag just vi sa.

VALAN

Jag menar ÄR. Vem du ÄR.

VIDAR

Vad du är jobbig. Vaddå ÄR?

VALAN

Jag menar, du vet inte vad du ska GÖRA.

VIDAR

GÖRA? Jag ska åka tunnelbana nu.

(Hundskall)

VALAN

Utan busskort? Du kan få ett av mig. (Letar, prassel)...

VIDAR

Tack!

VALAN

Mm. Du får det på ett villkor. Att du säger vad Oden sa i ditt öra.

VIDAR

Va?

VALAN

Nähä du. Du minns väl inte?

VIDAR

Gör jag visst!

VALAN

Vad sa han då?

VIDAR

Okej. På ett villkor. Att du säger vad jag ska GÖRA.

(Hundskall)

VALAN

Vill du veta det? Du kommer att hämnas på vargen, Vidar. Du kommer att bända upp hans käftar. Så är det bestämt.

VIDAR

Då åker jag väl nu.

VALAN

Ja gör det. Lycka till. Men först vill jag veta vad Oden sa i ditt öra när du föddes?

VIDAR

Han sa att jag inte skulle vara rädd.

(TYSTNAD. hundskall, kallt, steg i snö)

VIDAR

Hej då.

VALAN

Ja, hejdå. Vi ses igen Vidar.

(Tåg kommer in på perrongen, dörrar öppnas, tåg åker)

(En varg ylar)